

Haakon den store, den sterke, den ranke, den folkekjære

Taler

Johannes Smemo

Dato

1 oktober 1957

Sted

Oslo domkirke

Omstendigheter

Haakon VIIs bisettelse

- 1 Gjennom 10 lange dager har vi alle lett etter de ordene som kunne uttrykke hva Kong Haakon VII var for oss. Vi visste det nok før, og hadde prøvet å si det også. Ikke mange er blitt slik forstått og takket i levende live som vår gamle konge. Men på bakgrunn av det mørke teppe som ble rullet ned natten til den
- 5 21. september, så vi den klare skikkelsen lyse enda klarere. Og ordene våre ble sterke, det er sikkert. Alt det beste vi kunne si om ham, kjentes like sant.

- Nu er selve avskjedstimen kommet - i Guds hus og for Guds ansikt. Nu prøves ektheten i det hele. Ikke alle sterke ord om store menn tåler den prøven. Men i
- 10 dag har vi virkelig ingenting å ta tilbake. Sanne mot ham og mot det vi selv føler og vet, må vi holde fast på alle de hedersnavnene hjertene våre gav ham. Han var Haakon den store, den sterke, den ranke, den folkekjære - Norges største tjener og kjærlighet. Det er vår glede og stolthet i dag at en hel verden forstår oss og er enig med oss i dette.

- 15 Nei, heller ikke for Guds ansikt har vi noe å ta tilbake. Men nettopp her kan ordene få rette klangen, idet de renses for hver rest av menneske-forherligelse og vendes om til ydmyg takk til Gud, som gjorde Kong Haakon til det han var. Her skal alt settes under lyset av Guds ord, slik det står skrevet i Jakobs-brevets første
- 20 kapittel: «All god gave og all fullkommen gave kommer ovenfra, fra lysenes far, hos hvem det ikke er forandring eller skiftende skygge.

- Sorgens skygge ligger over Norge i dag, og det er oss like umulig å komme unna den som å løpe fra vår egen skygge. Men urett mot Kongens minne og urett mot
- 25 Gud ville det være om vi lot sorgen gi dagen dens eneste farge. Den glade takknemlighet skal være grunnfarven og grunntonen.

Kongen var selv en glad mann - helt fra kroningsdagen, da han i nasjonalhelligdommen ble møtt med hilsenen «fryd deg og vær glad - for Herren har gjort store ting mot deg», til de alderdomsdagene som bød på så mange byrder. Derfor hedrer vi ham selv best med glad takknemlighet. Og slik sømmer det seg overfor lysenes Gud og Far, som sendte den gode gaven. Vi gir jo bare tilbake i hans hender det dyre lån han så lenge lot oss beholde. I like mange år som året har uker, har Haakon VII vært vår. Folkets tjener gjennom 15.000 arbeids- og kampdager, folkets lys og forbilde gjennom 3.000 søn- og helligdager. Hva har ikke vi å gledes over og takke for.

Noen lettvint og tankeløs glede kan det ikke bli. For slik var ikke Kongens eget liv. Det norske folk har kanskje ennu ikke riktig tenkt over hva det krevde av prins Carl da det bad ham bli konge i dette landet. At prinsen ønsket folkets uttrykkelige kall, viser at han kjente alvor og ansvaret. Landet som kalte på ham, var hverken stort eller rikt, det stod heller ensomt, og dets fremtid var sandelig uviss nok. Bare en ting var sikker - at her måtte bygges fra grunnen av, og at det ville koste innsatsen av alt. Han tok risikoen. Han valgt å gi «Alt for Norge». Og hver dag har vært en innfrielse av løftet.

Med mer brennende hjerter enn noen gang før takker vi ham. I ærbødig takk minnes vi Dronningen, som fulgte ham, og delte risikoen og innsatsen. Vi hilser Danmark, som fostret et slik kongsemne for sitt broderland. Men over alt priser og tilber vi Herren i det Høyeste, som unte oss alt det som er gjemt i navnet Haakon VII.

Kronen ble enda tyngre å bære enn både Kongen og andre kunne ane. Norge krevde bokstavelig talt alt. Og han gav det. I dag ser vi ham for oss ikke bare i Tingets tronestol og på Slottets høye altan, men også i feltuniformen med de nakne bjerkestammer og med Londons blitz-himmel som bakgrunn. Da ble han Kongen blant alle Norges konger etter Hellig Olav. Da steg han opp på den høysete-plassen i Norges hjerter og i Norges saga som aldri kan bli noen annens. Gjennom ham, mer enn noe annet menneske, var det Gud løftet Norge fra fall og fornedrelse til oppreisning og ny dag.

Er det mulig å samle i få ord hvilke gaver fra Gud som gjorde Haakon VII til en slik gave til det norske folk? Når jeg skal prøve, må jeg si: først av alt var det at han så klart så og realiserte kallet. Han ville ikke komme før folket kalte ham.

Men han kjente høyere kall til, og høyere lov for sin gjerning enn folkeønsker. Han visste om en absolutt vilje, en absolutt norm, og derfor et absolutt kall.

70 Med den innstillingen spør man ikke etter lette kår eller egen lyst, men svarer med lydig troskap. Sier ja til alt som kallet rummer. Svarer nei til alt som frister til svikt og fremmed tjeneste.

På denne veien er troen selve pulsslaget og livskraften. Man vet at han er trofast som kalte, og at han skal gjøre det. Og her springer rankhetens kilde. Her blir det 75 unødvendig å la seg tumle om i uavhengighet av svingende konjunkturer. Hos ham som kalte er det bare lys og ingen forandring eller skiftende skygge. Her bygges på tryggere grunn enn det øynene ser. Her bærer troen nettopp den dagen da det faste land tapes av syne og kursen går mot tåkefylt og farlig hav. Slik ble Kongen den faste, den klare, den ranke.

80 Altfor ofte blir storhet til selvhevdelse, rankhet til steilhet og folkekjærlighet til eftergivenhet overfor tidsånden. Aldri så vi vår konge gjøre et minste skritt slik til siden. Hans storhet viste seg i saklighet, hans styrke i tjeneste, hans rankhet i dyp ydmyghet.

85 Her er vi, tror jeg, så nær innved Haakon VII's hemmelighet som vi nesten kan komme. Kallsbevissthet og pliktkjensle og tro - det er jo bare varierte uttrykk for den ydmyge respekt for det største, for knefallet for den største.

90 Første søndagen Kongen var i Bygdøy kapell etter hjemkomsten i 1945, reiste hele menigheten seg spontant. Dagen etter fikk presten prompte beskjed, Kongen ønsket ikke at man reiste seg for ham når han kom sin søndagsgang til kirken. Han behøvde ikke å føye til den selvsagte begrunnelsen at der kom Kongen for selv å reise seg sammen med alle de andre for kongenes konge.

95 Når det norske folk i dag som aldri førkjenner trangen til å reise seg for kong Haakon VII, så gjør vi det etter hans sinn ved å reise oss for den Gud som all god gave - kallet og kravet og nåden den evige frelse - kommer fra. Og takke ham best gjør vi ved selv å bli slike guds gaver til vår neste og vårt land. Det er den 100 ansvarsarven Gud minner oss om ved Haakon VII's bære.

Det hører med til disse dagers gode gave, som vi takker lysenes Far for, at Kong Olav V utvetydig har sagt oss at den gamle konges mål og vei skal være også

105 hans. Kongene må veksle, men valgsproget skal bestå. Bedre budskap og
morgengave kunne den nye konge ikke gitt sitt folk. Vakrere kunne han ikke
hedre sin store far, som han har delt alt det største og vanskeligste med. Ingen
kan slik kjenne både takken for det som var, og velsignelsen ved Haakon VII's
110 fortsatt følge som Kongen og Kronprinsen og deres kjære. Gud gi Kongen og
hans hus den hjelp han har satt sin lit til, når den gamle kurs nu skal følges inn i
nye og ukjente tider.

Men konge og folk trenger hverandre og må fortsatt gå sammen, om verket skal
lykkes. Og hva med vår arv etter vår gamle konge og vårt ansvar sammen med
115 den nye?

Også folkene har sitt kall og sin tjeneste og sin tro. Da Kristus første gang kalte
det norske folk til sin tro og sin tjeneste, kom folkets avgjørende ja som frukt
nettopp av en konges død, og

120

I tusen år oss fulgte siden
solstrimen lik på mørke sky,
til bot for sår, til seir i striden
det kristne livshåps morgengry.

125

Alt det virkelig store og gode i vår historie er vokst frem i lyset og kraften fra
solen, Kristus. Stiklestad, Grunnloven, «Ja, vi elsker», kongeinntogene i 1905
og 1945 - den røde, varme livsåren i det alt sammen er blodstrimen fra det kors
som står midt i flagget vårt. Intet av det var hva det nu er, dersom Kristus var
130 borte fra det. Og intet kan bli hva Gud har tenkt, og hva vi trenger, dersom
Kristus ikke videre får være med i det.

Hva Haakon VII har betydd til å festne denne arven i vårt folk, kan ingen måle i
dag. Men det viktigste i dette øyeblikket er heller ikke den historiske vurdering,
135 men vårt fremtidsansvar. Og enda engang kunne det skje at hva en konge ikke
fullt ut fikk se som frukt av sitt liv, det virket han ved sin død: bot for feiltrinn
og lettsinn, nytt alvor i folkelivet, øket respekt for Guds lov, større glede ved å
tjene hverandre, varmere omsorg for hjemmenes helligdom og ungdommens
renhet, dypere syn for Guds mening med all sin godhet - at den skal drive oss til
140 omvendelse. Hører du, Norge, hvordan børen som står her, er en taus maning
og bønn om alt dette?

Og så står Norge stille til avskjed og takk.

145

Som lydbølgene fører avskjedens høytid ut til hver krok av landet, slik bærer vindpust og solstreif takken tilbake fra hav og strand, fra dal og by, fra skog og vidde, fra barna han gledet, fra de unge han ildnet, fra hjemmene han styrket, fra de gamle han aldri glemte. Hele Norge er bønn, og ber for siste gang:

150

Gud sign vår konge god.

Kilde

Aftenposten 2/10-1957.

155

Emner

Haakon 7, Kongen, Minnetale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/haakon-den-store-den-sterke-den-ranke-den-folkekjaere>

160

165

170

175

180